

Bijlage F: Het GroenLinks-programma

Deze bijlage geeft een gedetailleerd overzicht van de door GroenLinks voorgestelde maatregelen en hun effecten op de overheidsfinanciën en de microlastendruk. De bedragen in deze bijlage zijn ex ante en betreffen allemaal afwijkingen ten opzichte van de ontwikkeling bij ongewijzigd beleid (zie Economische Verkenning 2011-2015). De bedragen hebben betrekking op 2015 en luiden allemaal in prijzen 2010; dit geldt ook voor de beschrijving van belasting- en premietarieven.

F.1 Ombuigingen GroenLinks

GroenLinks buigt 14,3 mld euro om op de collectieve uitgaven. Hierbij is gecorrigeerd voor financieringsverschuivingen. Tabel F.1 geeft een overzicht.

Sociale zekerheid

- GroenLinks maakt de kinderbijslag inkomensafhankelijk en buigt hierbij 1,3 mld euro om.
- GroenLinks beperkt de duur van de ww-uitkering tot maximaal twaalf maanden. De toegankelijkheid van de ww voor werknemers met een kort arbeidsverleden wordt verruimd door aanpassing van de referte-eisen (twee uit drie in plaats van huidige vier uit vijf). Herhaald gebruik van de ww wordt beperkt en het maximum dagloon in de ww wordt gelijkgesteld aan het modale loon. Rekening houdend met weglek via hogere uitgaven aan inkomensafhankelijke regelingen, leveren deze maatregelen een besparing op van 0,8 mld euro. Dit bedrag is inclusief het effect van verhoging van de ww-uitkering. De ww-uitkering wordt verhoogd naar 90% in het eerste half jaar en 80% in het tweede half jaar.
- Op het terrein van de wsw bespaart GroenLinks in 2015 0,1 mld euro door het huidige systeem te vervangen door een systeem van loondispensatie. Dit bedrag loopt daarna geleidelijk op tot 0,5 mld euro in 2040.
- GroenLinks beperkt de wajong tot volledig en duurzaam arbeidsongeschikten. In 2015 treedt daardoor een kleine besparing op. In 2040 is het effect van deze maatregel 0,5 mld euro.
- Daarnaast decentraliseert GroenLinks – als onderdeel van de wim (wet investeren in mensen) – de wajong en wsw naar gemeenten, wordt het UWV gekort op re-integratie, wordt de ioaw afgeschaft en vervalt de ontheffing van sollicitatieplicht voor alleenstaande ouders. Deze maatregelen gelden alleen voor nieuwe gevallen. Het gezamenlijke effect van deze maatregelen is 0,3 mld euro.
- Het recht op een aow-uitkering wordt afhankelijk gemaakt van de arbeidsparticipatie en andere bijdragen aan de samenleving. Jaren waarin aan een aantal criteria wordt voldaan gelden als participatiejaren. Vanaf de leeftijd van 18 jaar kan men participatiejaren opbouwen. Bij 45 participatiejaren krijgt men recht op een volledige aow-uitkering. Dit betekent dat men op zijn vroegst met 63 jaar van een volledige aow-uitkering kan genieten. Het nieuwe systeem gaat in voor de cohorten geboren vanaf 1972. Per saldo leidt dit, indien ook wordt rekening gehouden

Tabel F.1 Ombuigingen GroenLinks, 2015 (prijzen 2010, mld euro)		
Naar beleidsmatig cluster		
Sociale zekerheid	2,6	
w.v. kinderbijslag inkomensafhankelijk		1,3
ww-uitkeringen		0,8
overig		0,4
Zorg	2,0	
w.v. extramuralisering		0,4
overig awbz		0,3
bevordering doelmatigheid en uitbreiding preferentiebeleid		0,7
overig zvw		0,6
Onderwijs	0,7	
w.v. invoering sociaal leenstelsel		0,4
overig onderwijs		0,3
Overdrachten aan bedrijven	0,5	
w.v. verlaging uitgaven aan innovatieprogramma's		0,2
overig		0,2
Openbaar bestuur	2,9	
w.v. Rijk		0,7
lokaal bestuur		1,8
overig		0,4
Veiligheid	1,3	
w.v. efficiency rijk		0,5
politie		0,4
decriminalisering softdrugs		0,2
overig		0,3
Defensie	1,4	
w.v. stoppen met de jsf		0,5
beperking takenpakket		0,3
overige korting materieel		0,3
overig		0,3
Bereikbaarheid	1,1	
Milieu	1,0	
w.v. invoering vliegbelasting buitenlanddeel		1,0
Internationale samenwerking	1,0	
Overige uitgaven	-0,1	
w.v. verhoging verkeersboetes		0,1
reductie publieke zenders		0,1
in- en uitverdieneffecten		-0,4
Totaal ombuigingen gecorrigeerd	14,3	
Financieringsverschuivingen	8,4	
w.v. afschaffen zorgtoeslag		6,1
ww-uitgaven overhevelen naar werkgevers		1,0
invoering quota arbeidsgehandicapten		0,8
financieringschuiven zorg		0,4
Totaal ombuigingen ongecorrigeerd (EMU-relevant)	22,6	

met de weglek naar de bijstand, op de zeer lange termijn tot een besparing op de aow-uitgaven van 12%.

Zorg

- Minder complexe zorg wordt voor nieuwe cliënten niet langer intramuraal aangeboden. Dit geldt zowel voor de ggz als voor ouderenzorg. Gemeenten krijgen extra middelen om deze zorg extramuraal aan te bieden, bovenop de vergoeding die in het heroverwegingsrapport 12 hiervoor is ingeboekt. Hierdoor treedt een besparing op van 0,3 mld euro in 2015. Daarvan is 0,1 mld euro aan te merken als financieringsschuif van particuliere naar collectieve lasten waardoor de gecorrigeerde besparing op 0,4 mld euro uitkomt. In 2020 bedraagt de totale besparing 0,9 mld euro.
- GroenLinks hevelt de extramurale begeleiding en dagbesteding over van de awbz naar de wmo. Door deze langdurige zorg in een voorziening aan te bieden vervalt hiervoor het verzekerde recht op zorg en wordt het mogelijk dat gemeenten maatwerk leveren door beter rekening te houden met de eigen mogelijkheden van cliënten. In combinatie met een sterkere prikkel om zorg scherp in te kopen leidt dit naar verwachting tot een doelmatigheidswinst, deze is geraamd op 5%. Wanneer het gemeenten niet lukt deze efficiencyverbetering te realiseren zal minder zorg worden geleverd. Ook past GroenLinks een beperkte korting toe op deze zorgfuncties waardoor met de overheveling in totaal 0,2 mld euro wordt bespaard in 2015 en 0,5 mld euro in 2020. GroenLinks verhoogt het budget van de wmo, zodat meer middelen beschikbaar komen voor deze vormen van extramurale zorg, zie intensiveringen.
- GroenLinks kiest ervoor de kosten van zorg en wonen te scheiden. Zorginstellingen dienen huur en servicekosten direct bij cliënten in rekening te brengen, die hier via een verlaging van de eigen bijdrage en verhoging van de huurtoeslag grotendeels voor worden gecompenseerd. Per saldo nemen de eigen betalingen toe met 0,1 mld euro wat is aan te merken als een financieringsschuif van collectieve naar particuliere lasten. Zorginstellingen worden op deze manier geprikkeld zich beter te richten op de woonwensen van cliënten en dit levert doelmatigheidswinst op van 0,1 mld euro in 2015 en 0,3 mld euro in 2020.
- GroenLinks introduceert een vermogensinkomensbijtelling in de awbz. Dat leidt tot een besparing van 0,1 mld euro en is volledig aan te merken als een financieringsschuif van collectieve naar particuliere lasten.
- GroenLinks neemt een aantal maatregelen ter bevordering van de doelmatigheid en het tegengaan van aanbodgeïnduceerde vraag. Zo wordt er een stringenter pakketbeheer ingevoerd bij het toelaten van nieuwe behandelingen. Verder wordt de kwaliteit en transparantie in de zorg vergroot door middel van de oprichting van een landelijk kwaliteitsinstituut. Tevens wordt de wettelijke positie van de Raden van Bestuur ten opzichte van de medisch specialisten versterkt. Gezamenlijk leidt dat tot een besparing van 0,4 mld euro.
- Op het gebied van de geneesmiddelen wordt het preferentiebeleid bij zorgverzekeraars geïntensiveerd door ook clusters van geneesmiddelen toe te laten waarvoor de werkzame stof

niet altijd 100% identiek is. Nieuwe medicijnen worden centraal ingekocht door de overheid. De verwachte besparing is 0,4 mld euro.

- Het verlagen van het norminkomen van specialisten leidt tot een ombuiging van 0,5 mld euro op de uitgaven voor zorg.
- GroenLinks wil in de zvw voorzichtig verder gaan met het huidige zorgstelsel. Er vindt een afbouw plaats van alle ex-post compensatiemechanismen van verzekeraars. Het B-segment in de ziekenhuiszorg wordt verder uitgebreid maar het regime van vrije prijzen wordt vervangen door maatstafconcurrentie. De verwachte besparingen is 0,1 mld euro in 2015 en 0,3 mld euro in 2020.
- GroenLinks verhoogt de eigen betalingen in de curatieve zorg. Patiënten gaan voor 'hotelkosten' in het ziekenhuis 5 euro per ligdag betalen. Dat leidt tot een besparing van 0,1 mld euro en is volledig aan te merken als een financieringsschuif van collectieve naar particuliere lasten.
- GroenLinks neemt de verhoging van het technisch veronderstelde eigen risico van 775 euro uit de Economische Verkenning 2011-2015 van het CPB niet over maar kiest voor een inkomensafhankelijk eigen risico van 150 euro voor de laagste inkomens tot 300 euro voor de hoogste inkomens met een gemiddelde van 230 euro. Het terugdraaien staat bij de intensiveringen geboekt. De introductie van het inkomensafhankelijk eigen risico leidt tot een ombuiging van 0,1 mld euro wat vrijwel geheel het gevolg is van een financieringsschuif van collectieve naar particuliere lasten door hogere eigen betalingen.

Onderwijs

- GroenLinks wil het sociaal leenstelsel invoeren, wat 0,4 mld euro bespaart in 2015 en 0,8 mld euro structureel.
- Verder schrapt GroenLinks de gratis schoolboeken (0,2 mld euro) en bezuinigt op overhead en onderwijssubsidies (0,1 mld euro).

Overdrachten aan bedrijven

- De uitgaven aan innovatieprogramma's worden verlaagd met 0,2 mld euro.
- De stimuleringsregeling voor duurzame energie (sde) wordt door GroenLinks afgeschaft en vervangen door een verplicht aandeel duurzame energie. De middelen die vrijvallen, 0,1 mld euro in 2015 (en 1,4 mld euro structureel), worden besteed aan een feed-in voor kleinschalige duurzame energieopwekking (zie intensiveringen).
- De overdrachten aan bedrijven nemen verder af door onder meer het minder stimuleren van internationaal ondernemen en van ict en mkb, en een lagere bijdrage aan het Nationaal Lucht en Ruimtevaartlaboratorium en CCS (in totaal 0,1 mld euro).

Openbaar bestuur

- GroenLinks bezuinigt 3,6 mld euro op de bestuur- en apparaatkosten bij rijk, lokaal bestuur en zbo's zoals UWV (inclusief een tijdelijk besparingsverlies van 15%). Deze ombuigingen

hebben vooral betrekking op de functie openbaar bestuur, maar slaan ten dele ook neer bij de functies veiligheid (bijvoorbeeld Dienst Justitiële inrichtingen en ondersteuning voor de rechtspraak), defensie (bijvoorbeeld defensie telematica organisatie) en bereikbaarheid (rijkswaterstaat). Hierdoor is de ombuiging op de functie openbaar bestuur 2,9 mld euro.

- Bij het rijk en zbo's worden bij het openbaar bestuur (1,1 mld euro) de uitgaven beperkt door het aantal ministeries te verminderen tot acht, beter te sturen op de bedrijfsprocessen en de externe inhuur te verminderen. Ook wordt de rechtspositie van ambtenaren genormaliseerd.
- Bij het lokaal bestuur (1,8 mld euro) wordt gekort op de uitkering aan het gemeente- en provinciefonds. Het aantal provincies wordt beperkt tot zeven, de waterschappen worden bij de provincies gevoegd, de efficiency van de waterketen wordt verbeterd en het aantal lokale politieke ambtsdragers wordt met 30% verminderd.

Veiligheid

- Bij de functie veiligheid betreffen de bezuinigingen van 1,3 mld euro – naast de ombuigingen bij de uitvoerende diensten van de ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken – vooral besparingen door het aantal politieregio's te verminderen, de korpsen onder te brengen in één concern Nederlandse politie, samenvoegen van politie, bijzondere opsporingsdiensten, marechaussee en douane, decriminaliseren softdrugs, minder detentie en meer elektronisch toezicht.

Defensie

- GroenLinks stopt met de jsf, en buigt hiermee 0,5 mld euro om in 2015. Dit levert echter geen structurele besparing op.
- Een besparing op divers materieel levert 0,3 mld euro op.
- Door het inperken van het takenpakket waardoor Nederland zich bij internationale missies beperkt tot de onderdelen waarin het gespecialiseerd is, vindt een besparing plaats van 0,3 mld euro.
- Verder legt GroenLinks defensie een taakstellende efficiencykorting op (0,2 mld euro) en slaat een deel van de apparaatkorting neer bij defensie (0,1 mld euro).

Bereikbaarheid

- GroenLinks buigt 1,0 mld euro om op infrastructuur (wegen). Verder slaat een deel van de efficiencykorting van het rijk op bereikbaarheid neer (0,1 mld euro).¹

Milieu

- De opbrengst van de vliegbelasting (zie lasten voor precieze vormgeving) komt deels ten laste van buitenlandse luchtvaartmaatschappijen en wordt als ombuiging geboekt (1,0 mld euro). De overige ombuigingen op milieu betreffen landbouwsubsidies (afgerond 0,0 mld euro).

¹ Groenlinks wil in 2015 2,2 mld euro besparen op de aanleg van wegen. Volgens het Heroverwegingsrapport 3 (p. 101) bedraagt het maximum te bezuinigen bedrag voor wegen in 2015 1,0 mld euro. Uitgegaan is van dit laatste bedrag.

Internationale samenwerking

- GroenLinks gaat zich inzetten om de huidige korting van 1 mld euro op de EU-afdrachten te continueren na 2013.

Overige uitgaven

- De verkeersboetes worden verhoogd (0,1 mld euro).
- De publieke omroep wordt beperkt tot twee zenders (0,1 mld euro).
- De ombuigingen van GroenLinks op de topinkomens van medische specialisten en de beperking van de ww-duur tot 1 jaar hebben een direct en negatief effect op de belasting- en premieopbrengsten. Dit effect van 0,4 mld euro minder belasting- en premieopbrengsten is ook bij de ombuigingen op de functie overige uitgaven geboekt.

Financieringsverschuivingen

- De 6,1 mld euro die vrijvalt door afschaffing van de zorgtoeslag, wordt ingezet voor verlaging van de zvw-premie.
- GroenLinks hervormt het ontslagstelsel tot een civielrechtelijk repressief stelsel met een hoorprocedure in het bedrijf. Redelijkheid van ontslag kan indien nodig achteraf door de kantonrechter worden vastgesteld. De preventieve toets bij het CWI wordt geschrapt. De effecten op het niveau van werkloosheid en werkgelegenheid zijn beperkt, wel ontstaat meer mobiliteit en doorstroming op de arbeidsmarkt. De ontslagvergoeding wordt omgevormd naar een individueel scholingsbudget. Dit budget bedraagt een kwart maandsalaris per dienstjaar over maximaal een modaal salaris en met een maximum van een half jaarsalaris. Er wordt een besparing gerealiseerd van een kleine 0,1 mld euro door vermindering van het aantal kantonrechters en CWI-medewerkers, deze besparing is opgenomen onder de post overig bij veiligheid. GroenLinks voert premiedifferentiatie op bedrijfsniveau in bij de ww, waarbij (een deel van) de kosten van het ww-gebruik rechtstreeks op de voormalige werkgever worden verhaald. Dit geldt voor een maand per dienstjaar met maximum van zes maanden. Deze financieringsverschuiving levert een besparing op van ruim 1,0 mld euro.
- GroenLinks introduceert voor middelgrote en grote bedrijven een verplicht quotum voor het in dienst hebben van arbeidsgehandicapten op straffe van een boete. De besparing op uitkeringlasten en de boete-inkomsten bedragen 0,8 mld euro.
- De eigen betalingen in de zorg nemen als gevolg van de financieringsschuiven bij de ombuigingen met 0,4 mld euro toe. Dat is onder andere het gevolg van de introductie van het inkomensafhankelijke eigen risico in de zorg (0,1 mld euro) en 'hotelkosten' in het ziekenhuis (0,1 mld euro). Verder stijgen de eigen bijdrage in de awbz door onder andere de introductie van een vermogenstoets (0,1 mld euro) en het scheiden van wonen en zorg (0,1 mld euro).

F.2 Intensiveringen GroenLinks

GroenLinks trekt 7,8 mld euro uit voor extra uitgaven. Hierbij is gecorrigeerd voor financieringsverschuivingen. Tabel F.2 geeft een overzicht van deze intensiveringen.

Tabel F.2 Intensiveringen GroenLinks, 2015 (prijzen 2010, mld euro) naar beleidsmatig cluster		
Sociale zekerheid	1,6	
w.v. verhoging participatiebudget gemeenten en budget UWV		1,0
invoering participatiecontracten		0,6
Zorg	1,6	
w.v. intensivering wmo		0,6
intensivering langdurige zorg		0,5
gedragseffect terugdraaien eigen risico		0,5
Onderwijs	2,6	
w.v. vroeg- en voorschoolse educatie		0,5
bijscholing en begeleiding van docenten		0,5
primair onderwijs		0,4
prestatiebeloning		0,4
tegengaan schooluitval		0,3
verhoging uitgaven aan onderzoek		0,2
overig		0,3
Veiligheid	0,2	
Bereikbaarheid	1,6	
w.v. intensiveringen gerelateerd aan kilometerheffing		0,6
spoor		0,4
stads- en streekvervoer		0,3
verhoging brede doeluitkering		0,2
overig		0,1
Milieu	0,5	
w.v. versnelling ehs		0,3
overig		0,2
Overig	- 0,1	
w.v. cultuur		0,1
inverdieneffect op belastinginkomsten		- 0,2
Totaal intensiveringen gecorrigeerd	7,8	
Financieringsverschuivingen	3,7	
w.v. eigen risico zvw		3,4
eigen betalingen awbz		0,3
Totaal intensiveringen ongecorrigeerd (EMU-relevant)	11,5	

Sociale zekerheid

- GroenLinks verhoogt in het kader van wim het participatiebudget voor gemeenten met 1,0 mld euro.
- GroenLinks stelt in het kader van wim 0,8 mld euro beschikbaar voor participatiecontracten. Ook krijgt UWV 0,1 mld euro extra te besteden voor re-integratie. Na inverdieneffecten resteert een netto intensivering van 0,6 mld euro.

Zorg

- Behalve het overhevelen van taken vanuit de awbz naar de wmo intensiveert GroenLinks 0,7 mld euro extra in de wmo ten behoeve van thuiszorg, mantelzorg en kleinschalige voorzieningen in de wijk. Daarvan is een beperkt deel aan te merken als financieringsschuif aangezien de eigen betalingen met 0,1 mld euro worden verlaagd.
- GroenLinks trekt 0,5 mld euro uit voor personeel, opleidingen en loopbaanmogelijkheden in de langdurige zorg en voor het stimuleren van kleinschalige zorg.
- GroenLinks verhoogt de wtcg-kortingen waardoor de eigen betalingen awbz 0,2 mld euro lager uitvallen. Dat is een financieringsschuif van particuliere naar collectieve lasten.
- GroenLinks neemt de verhoging van het technisch veronderstelde eigen risico van 775 euro uit de Economische Verkenning 2011-2015 van het CPB niet over maar kiest voor een inkomensafhankelijk eigen risico van 150 euro voor de laagste inkomens tot 300 euro voor de hoogste inkomens met een gemiddelde van 230 euro. De introductie van inkomensafhankelijk eigen risico is bij de ombuigingen opgenomen. Het terugdraaien van het eigen risico leidt tot een intensivering van 3,9 mld euro waarvan 3,4 mld euro is aan te merken als financieringsschuif van particuliere naar collectieve lasten als gevolg van lagere eigen betalingen. Het remgeldeffect wordt door het terugdraaien kleiner hetgeen een intensivering van 0,5 mld euro betreft.

Onderwijs

- GroenLinks verhoogt de uitgaven aan vroeg- en voorschoolse educatie met 0,5 mld euro en intensiveert 0,4 mld euro bij het primair onderwijs.
- Voor bijscholing en begeleiding van docenten is 0,5 mld euro beschikbaar.
- Voor prestatiebeloning in het primair en voortgezet onderwijs en het mbo zet GroenLinks 0,4 mld euro in.
- Voor het tegengaan van schooluitval op vmbo en mbo is 0,3 mld euro gereserveerd.
- De uitgaven aan universitair onderzoek nemen toe met 0,1 mld euro door prestatiebeloning in de eerste geldstroom. Bovendien ontvangen universiteiten 0,1 mld euro extra voor onderzoek op het gebied van milieu en klimaat.
- Verder besteedt GroenLinks 0,3 mld euro aan centrale eindtoetsen in het mbo, intensiever hoger onderwijs, een uitbreiding van de aanvullende beurs in het hoger onderwijs, een bonus voor het hoger onderwijs bij hoge slagingspercentages in de propedeuse en aan de inspectie.

Veiligheid

- GroenLinks vergroot het aantal stadswachten (0,2 mld euro).

Bereikbaarheid

- GroenLinks geeft 0,6 mld euro meer uit aan bereikbaarheid vanwege de kilometerheffing.
- Daarnaast besteedt GroenLinks meer aan het spoor (0,4 mld euro).
- De uitgaven aan het stads- en streekvervoer nemen met 0,3 mld euro toe.

- GroenLinks verhoogt de brede doeluitkering met 0,2 mld euro.
- De overige 0,1 mld euro wordt besteed aan fietsinfrastructuur, elektrisch vervoer en de duurzame snelweg.

Milieu

- GroenLinks besteedt een kleine 0,3 mld euro extra aan de ehs en een kleine 0,1 mld euro extra aan het stimuleren van energiebesparing in ziekenhuizen en scholen. Daarnaast wordt kleinschalige duurzame energieopwekking gestimuleerd met een feed-in regeling (0,1 mld euro).
- Verder besteedt GroenLinks 0,1 mld euro extra aan omschakelsubsidies voor de landbouw.

Overig

- GroenLinks vergroot de uitgaven voor kunst en cultuurbeleid en de publieke omroep met 0,1 mld euro. De intensiveringen door de invoering van prestatiebeloning in het onderwijs zorgen voor extra belasting en premieopbrengsten (0,2 mld euro). Dit is ook bij de intensiveringen op de overige uitgaven geboekt.

Financieringsverschuivingen

- De eigen betalingen in de zorg nemen als gevolg van de financieringsschuiven bij de intensiveringen met 3,7 mld euro af. GroenLinks draait de verhoging van het eigen risico in de zvw (3,4 mld euro) terug. Daarnaast nemen de eigen bijdragen in de awbz af door de verhoging van de wtcg-kortingen (0,2 mld euro) en de lagere eigen bijdrage in de wmo (0,1 mld euro) bij de overheveling van awbz zorg (begeleiding) naar de wmo.

F.3 Microlasten GroenLinks

Tabel F.3 geeft een overzicht van de fiscale maatregelen uit het GroenLinks-programma. Hieruit blijkt dat de GroenLinks de microlasten met 1,9 mld euro verzwaaert. Dit is de resultante van een lastenverzwaring voor bedrijven van 3,7 mld euro en een lastenverlichting voor huishoudens van 1,9 mld euro.

Milieu

- GroenLinks verhoogt de energiebelasting op aardgas, waardoor de lasten voor bedrijven met 0,6 mld euro stijgen. Verhoging van de belasting op elektriciteit leidt tot een lastenstijging van 2,4 mld euro, waarvan 0,8 mld euro voor gezinnen en 1,6 mld euro voor bedrijven.
- GroenLinks voert een naar milieukeurmerken gedifferentieerde kilometerbeprijzing voor personenauto's in, tevens verhoogt GroenLinks de aanschafbelasting op personenauto's (bpm) met 2,0 mld euro ten opzichte van het basispad tot 3,3 mld euro opbrengsten in 2020, zodat het niveau van de bpm gelijk is aan dat van 2008. Hierdoor wordt de gemiddelde auto ten opzichte

Tabel F.3 Microlasten GroenLinks, 2015 (prijzen 2010, mld euro)		
Milieu	13,0	
w.v. verhoging energiebelasting		3,1
prijnsbeleid verkeer		2,8
verhoging verpakkingenbelasting		1,5
invoering openruimteheffing		1,3
beëindiging belastingaftrek woon-werkverkeer per auto		1,1
invoering vliegbelasting binnenlanddeel		1,0
verplicht aandeel duurzame energie (geen EMU wel MLO)		0,8
algemeen btw-tarief op vlees		0,7
aanschaffing vrijstellingsgrens bijtellingsregeling leaseauto's		0,6
waterbelastingen		0,5
fiscale stimulering energiebesparing woningen		-0,5
overig		0,2
Inkomen en arbeid	-15,3	
w.v. zorg		-7,0
aanschaffen zorgtoeslag		6,1
nieuwe schijfgrenzen en tarieven lhh		-10,7
aanschaffen sectorale ww-fondsen/premie awf		-4,0
eitc in plaats van arbeidskorting en afschaffing doorwerkbonus		-3,4
invoering/verhoging loonkostensubsidies		-1,6
betaling ww eerste zes maanden door werkgevers		1,0
invoering verplicht quotum arbeidsgehandicapten voor bedrijven		0,8
beperking Witteveenkader		0,7
fiscale maatregelen koopwoningen		0,6
aftopping pensioenaf trek 1,5xmodaal, nieuwe pensioenopbouw, MLO deel		0,6
invoering huurbelasting		0,5
overig		0,9
Vermogen en winst	1,9	
w.v. invoering bankenheffing		1,0
hervorming schenk en erfbelasting		0,9
overig		0,0
Overig	2,2	
w.v. assurantie belasting		1,5
verhoging accijns tabak en alcohol		0,7
overig		0,1
Totaal lastenmaatregelen (gecorrigeerd)	1,9	
w.v. huishoudens	-1,9	
bedrijven	3,7	
Financieringsverschuivingen	-2,8	
w.v. financieringsschuif zorg		3,3
aanschaffing zorgtoeslag		-6,1
intertemporele financieringsverschuivingen		2,7
verplicht aandeel duurzame energie		-0,8
verplichtingen werkgevers: ww-uitgaven en quotum arbeidsongeschikten		-1,8
Totaal EMU-relevante lasten	-0,9	

van het basispad in aanschaf circa 3500 euro² duurder in 2020. De bpm wordt gedifferentieerd naar CO₂-uitstoot. De mrb (inclusief provinciale opcenten van circa 2 mld euro) wordt omgeslagen in het kilometertarief. In 2018 is de kilometerbeprijzing volledig ingevoerd, in 2015 is deze voor de helft ingevoerd. Het tarief van de kilometerprijs is gemiddeld ruim 7 euroct/km, tevens introduceert GroenLinks een congestieheffing (spitstarief) van 15 ct/km. Deze kilometerbeprijzing leidt in combinatie met de verhoging van de bpm tot een verbetering van het EMU-saldo met 1,0 mld euro. Daarnaast voert GroenLinks ook een naar milieukeurmerken gedifferentieerde kilometerbeprijzing voor bestelauto's en vrachtverkeer van gemiddeld bijna 5 ct/km respectievelijk 20 ct/km. Deze kilometerprijs leidt tot een EMU-saldoverbetering van circa 1,5 mld euro. Door het bovenstaande prijsbeleid worden de lasten met 2,8 mld euro verzwaaard.

- GroenLinks verhoogt het tarief van de verpakkingenbelasting. De lasten voor bedrijven stijgen daardoor met 1,5 mld euro.
- Invoering van een openruimteheffing verzwaaert de lasten met 1,3 mld euro in 2015.
- Het afschaffen van de belastingaftrek voor het woon-werkverkeer per auto verzwaaert de lasten met 1,1 mld euro.
- GroenLinks introduceert een vliegbelasting in de vorm van een heffing op alle tickets (dus niet alleen voor instappers op Schiphol maar ook voor overstappers) en op vracht. De vliegheffing bestaat uit twee delen:

- een ticketheffing van 30 euro en een heffing van 30 ct/kg vracht;
- een LTO-heffing gedifferentieerd naar NO_x-uitstoot in de LTO-fase.

Dit levert een lastenverzwaring op van 1,0 mld euro. Dit is exclusief het deel van de heffing dat ten laste komt van buitenlandse luchtvaartmaatschappijen (zie ombuigingen).

- Invoering van een verplicht aandeel duurzame energie voor gezinnen en bedrijven verhoogt de lasten met 0,8 mld euro in 2015 en met 3,8 mld euro structureel.
- Invoeren van het algemene btw-tarief voor vlees verzwaaert de lasten met 0,7 mld euro.
- GroenLinks schaft de vrijstellingsgrens van de bijtellingsregeling van 500 kilometer voor privégebruik van leaseauto's af. Hierdoor worden de lasten verzwaaard met 0,6 mld euro.
- Het invoeren van een extra waterbelasting verzwaaert de lasten met 0,5 mld euro.
- Fiscale stimulering van energiebesparing bij woningen verlaagt de lasten van gezinnen met 0,5 mld euro.
- GroenLinks voert een extra fiscale aftrek voor investeringen innovatie betreffende emissiereducties in, waardoor de lasten met 0,4 mld euro verlicht worden.
- Een kolenbelasting voor kolencentrales die meer uitstoten dan 550 g CO₂/kWh verhoogt de lasten voor bedrijven met 0,3 mld euro.
- Het laten vervallen van de accijnskorting op rode diesel verzwaaert de lasten voor bedrijven met 0,2 mld euro.

² Onder de aanname van 0,6 mln verkochte nieuwe personenauto's per jaar.

- Afschaffing van het verlaagd energietarief voor de glastuinbouw verhoogt de lasten voor bedrijven met 0,1 mld euro.
- GroenLinks stelt een vaarbelasting voor pleziervaart in. Dit verzwaart de lasten met 0,1 mld euro.
- Invoeren van een 0% tarief in de btw voor biologisch voedsel verlicht de lasten met 0,1 mld euro.
- Een heffing op de emissies van zwaveloxide, stikstofoxiden en fijn stof verhoogt de lasten van bedrijven.

Inkomen en arbeid

- De microlasten als gevolg van de zorg dalen met 7,0 mld euro. De volledig afgeschafte zorgtoeslag (6,1 mld euro) wordt ingezet voor premieverlaging. De nominale premie wordt beperkt tot 500 euro, de rest van de premie wordt inkomensafhankelijk. De voor financieringsverschuivingen gecorrigeerde ombuigingen en intensiveringen in de zvw leiden tot 0,7 mld euro lagere zvw premies. Als gevolg van de verschillende maatregelen in de awbz komen de eigen betalingen per saldo 0,2 mld euro lager uit wat tot een lastenverlichting leidt.
- GroenLinks wijzigt de tariefstructuur in box 1. Er wordt een toptarief van 60% ingevoerd vanaf 150 000 euro en het tarief van de vierde schijf wordt verlaagd naar 50%. Het einde van de derde schijf wordt verhoogd van ca. 54 000 euro tot 80 000 euro. Het (gecombineerde) tarief in de tweede en derde schijf wordt 38,20% en in de eerste schijf 31,15%. Het belastingdeel van het tarief in de eerste schijf is nul. Per saldo verlicht deze maatregel de lasten met 10,7 mld euro.
- De ww-premies voor werkgevers worden met 4,0 mld euro verlaagd (de premies voor sectorfondsen worden afgeschaft en de awf-premie wordt verlaagd).
- GroenLinks vormt de huidige arbeidskorting om tot een eic. Het maximum wordt verhoogd naar 2515 euro en dit loopt door tot een inkomen van 54 000 euro. Daarna loopt de korting lineair af tot nul bij een inkomen van 80 000 euro. De extra arbeidskorting voor ouderen en de doorwerkbonus worden afgeschaft. Per saldo resteert een lastenverlichting van 3,4 mld euro.
- GroenLinks introduceert in het kader van wim loonkostensubsidies voor langdurig werklozen (vlw), subsidies voor leer-werkplekken en subsidies voor aanvullende scholing van mensen ouder dan 40 jaar, waardoor de lasten voor bedrijven met 1,3 mld euro worden verlicht. Hierbij is gecorrigeerd voor inverdieneffecten. Verder introduceert GroenLinks afdrachtsverminderingen voor laagbetaalde jongeren gelijkend op spak, dit verlicht de lasten met 0,3 mld euro.
- GroenLinks voert premiedifferentiatie op bedrijfsniveau in bij de ww, waarbij (een deel van) de kosten van het ww-gebruik rechtstreeks op de voormalige werkgever worden verhaald. Dit geldt voor een maand per dienstjaar met maximum van zes maanden en levert een lastenverzwaring voor bedrijven op van 1,0 mld euro. De verplichting voor werkgevers om gedurende een half jaar de ww te betalen hoeft niet te leiden tot hogere loonkosten, aangezien de ontslagvergoeding wordt omgezet in een individueel scholingsbudget en hierdoor per saldo lager uitvalt.

- Door het verplichte quotum voor het in dienst hebben van arbeidsgehandicapten op straffe van een boete worden de lasten voor bedrijven met 0,8 mld euro verzwaaard (zie ombuigingen).
- Het inperken van het Witteveenkader tot een jaarlijkse opbouwruimte van 2% voor middelloonpensioenen en 1,75% voor eindloonpensioenen verzwaaert de lasten met 0,7 mld euro.
- De fiscale maatregelen met betrekking tot koopwoningen verzwaaeren de lasten met 0,6 mld euro. Deze maatregelen zijn: het afschaffen van de wet Hillen (0,3 mld euro), het stapsgewijs afschaffen van de hypotheekrenteaftrek (0,2 mld euro in 2015 en 14,0 mld euro structureel) en het afschaffen van de fiscale vrijstelling van de kapitaalverzekering eigen woning (kew) voor nieuwe gevallen (0,1 mld euro in 2015 en 0,5 mld structureel).
- Door het beperken van de aftrekbaarheid van pensioenpremies tot maximaal 1,5 keer modaal worden de lasten verzwaaard met 0,6 mld euro.
- Door het invoeren van een huurbelasting voor scheefwoners stijgen de lasten met 0,5 mld euro in 2015 (en met 1,3 mld euro structureel).
- De aow-premie wordt verder gefiscaliseerd dit leidt tot een lastenverzwaring van 0,8 mld euro in 2015 (en 3,0 mld euro structureel). Ouderen met een aanvullend pensioen tot 5000 euro worden hiervoor geheel gecompenseerd hetgeen de lasten verlicht met 0,5 mld euro in 2015 (en met 2,1 mld euro structureel).
- Door het schrappen van de spaarloon- en levensloopregelingen worden de lasten met 0,5 mld euro verzwaaard in 2015 (en met 0,2 mld euro structureel).
- Sinds 2009 wordt de mogelijkheid om de algemene heffingskorting via de partner te verzilveren in vijftien jaar afgebouwd. GroenLinks versnelt deze maatregel door vanaf 2012 deze mogelijkheid in vijf jaar af te bouwen. De uitzondering voor niet-werkende partners met kinderen in de leeftijd van nul tot en met vijf jaar wordt in dezelfde periode ook afgebouwd. De uitzondering voor niet-werkende partners geboren voor 1972 blijft bestaan. Dit levert een lastenverzwaring op van 0,4 mld euro.
- Het invoeren van een verlofregeling gericht op ouderschap, zorg en scholing verlicht de lasten met 0,3 mld euro.
- Het gelijk stellen van het tarief in box 2 aan het tarief in box 3 verzwaaert de lasten met 0,2 mld euro.
- Als gevolg van lagere zvw-werkgeverspremies hoeft minder loonheffing over deze premiegrondslag te worden betaald. De lasten worden hierdoor met 0,1 mld euro verlicht.

Vermogen en winst

- GroenLinks introduceert een bankenheffing. De opbrengst van de bankenheffing wordt gedrukt doordat is uitgegaan van eenzijdige invoering. De opbrengst is ingeschat op 1 mld euro en is met de nodige onzekerheid omgeven.
- GroenLinks wil een hervorming van de schenk- en erfbelasting doorvoeren. Deze maatregel is meegenomen als een taakstellende lastenverzwaring van 0,9 mld euro.

- GroenLinks past de vermogensrendementsheffing in box 3 aan. Er wordt geheven over bruto in plaats van netto vermogen en over feitelijk in plaats van fictief rendement. Het extra heffingsvrije vermogen voor ouderen vervalt. Dit levert 0,4 mld euro op.
- Uitbreiding van wbo verlicht de lasten met 0,4 mld euro.

Overig

- GroenLinks verhoogt het tarief van de assurantiebelaasting naar 19%. Dit betekent een lastenverzwaring van 1,5 mld euro.
- Verhoging van de accijns op tabak en alcohol met 20% verzwart de lasten met 0,7 mld euro.
- GroenLinks legaliseert softdrugs en voert een accijns op softdrugs in waardoor de lasten met 0,3 mld euro worden verzwart.
- GroenLinks schaft vanaf 2015 de overdrachtsbelasting volledig af in 25 stappen. In 2015 is dit een lastenverlichting van 0,2 mld euro; het structurele bedrag is 4,1 mld euro.

Financieringsschuiven

- De financieringsverschuivingen om de aansluiting tussen de mlo en de EMU-relevante lasten te kunnen maken valt uiteen in een aantal onderdelen:
- Financieringsverschuivingen in de zorg die worden veroorzaakt door aanpassingen eigen betalingen. Deze worden nader toegelicht bij de intensiveringen en ombuigingen.
- De beperking van de zorgtoeslag is mlo relevant maar niet EMU-relevant waardoor deze wordt gecorrigeerd.
- De intertemporele schuiven bestaan uit het aftoppen van de pensioenaf trek tot 1,5 keer modaal, aanpassingen van het Witteveen kader en schrappen van de levensloopregeling. Deze maatregelen leveren in 2015 meer op dan structureel.
- De oplegging van een verplicht aandeel duurzame energie leidt tot een lastenverzwaring voor huishoudens en bedrijven die niet relevant is voor het EMU-saldo.
- Het opleggen van het quotum arbeidsongeschikten en het betalen van een deel van de ww-uitgaven door bedrijven hebben wel effect op de lastenontwikkeling van bedrijven maar beïnvloeden het EMU-saldo niet.